

راهکارهای توسعه توان و

ظرفیت خدمات

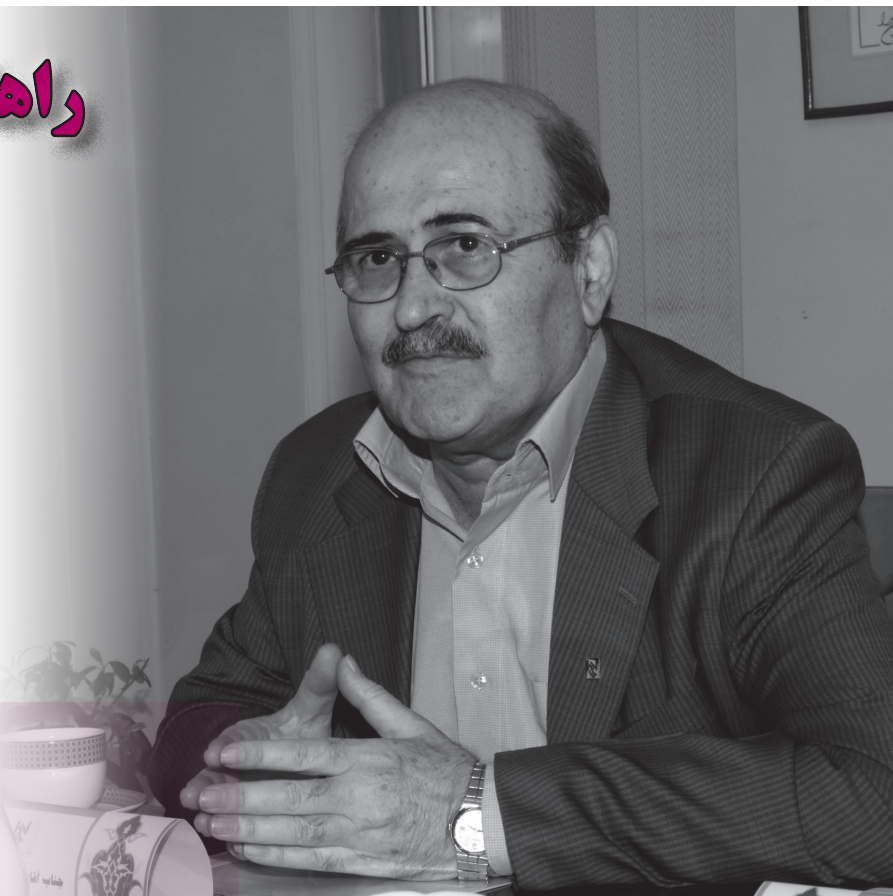
غیرحسابرسی

در گفتگو با

غلامرضا سلامی

حرفه حسابداری ایران پس از انقلاب، برای یافتن جایگاه و موقعیت اجتماعی و اقتصادی خود، راه دراز و پرپیچ و خمی را پشت سر گذاشته است. عبور از این مسیر طولانی و پیامدهای تلخ و شیرین آن، نتیجه تلاش حسابداران مسئول، فداکار و متعهدی بود که دل در راه اعتلای حرفه و سعادت کشور داشتند؛ غلامرضا سلامی یکی از آنان است.

نام آقای سلامی با تاریخ انجمن حسابداران خبره ایران نیز درهم آمیخته است. سلامی در توسعه و ارتقای مقام انجمن حسابداران خبره ایران، به ویژه پس از انقلاب، سهم چشمگیری داشته است.

سپاس

موافقت شما با انجام این گفتگو برای ما فرصت ارزشمندی را فراهم آورد تا بتوانیم دیدگاههای شما را در ارتباط با موضوع محوری این شماره با مخاطبان مجله در میان بگذاریم. از شما بابت این فرصت و صرف وقتتان بسیار سپاسگزاریم. اولین پرسش ما این است که خدمات غیرحسابرسی را چگونه تعریف می کنید و شامل چه نوع خدماتی می شود؟

سلامی

خدمات غیرحسابرسی که از سوی مؤسسه های حسابرسی در کشورهای پیشرفته صنعتی ارائه می شود بسیار متنوع است و با اطمینان می توان گفت که بخش مهمی از درآمد مؤسسه های حسابرسی در این کشورها از این خدمات متنوع حاصل می شود.

امروزه، علاوه بر خدمات مشاوره مدیریت، طراحی و اجرای سیستم های حسابداری و خدمات حسابداری و دفترداری که به طور سنتی جزو فعالیت مؤسسه های حسابرسی بزرگ و متوسط به شمار می آمد، خدماتی همچون حسابرسی دادگاهی، ارزیابی کسب و کار به منظورهای متفاوت از جمله ادغام، تحصیل و محاسبه سهم الشرکه شریک متوفی یا

سازش

تواناییها و استعدادهای حرفه حسابرسی را برای کمک به بنگاههای اقتصادی چگونه می بینید؟

سلامی

مهمترین ضعف ساختاری بنگاههای اقتصادی کشور عدم توانایی فعالیت در فضای رقابتی است که در نتیجه، امکان صدور و حتی فروش کالا و خدمات را از آنها سلب کرده است. علاوه بر موانع ساختاری اقتصاد ایران که مجال پرداختن به آنها از حوصله این مصاحبه خارج است، مهمترین علت، رقابت ناپذیر بودن بیشتر بنگاههای اقتصادی ایران و پایین بودن بهره‌وری عوامل تولید در آنها است. مؤسسه‌های حسابرسی می‌توانند با استفاده از دانش و ظرفیتهای خود (در صورت تجهیز آنها) در قالب کمک به استقرار سیستمهای حسابداری مدیریت کارآمد در این بنگاهها و متعاقب آن از طریق حسابرسی عملکرد، حسابرسی داخلی و حسابرسی کنترلهای داخلی، کارایی و اثربخشی و صرفه اقتصادی فعالیتهای بنگاهها را به‌طور مستمر مورد سنجش قرار داده و نتایج ارزیابی و راهکارهای ارتقای بهره‌وری را به مدیریت بنگاهها گزارش کنند.

سازش

به نظر شما حرفه حسابرسی چگونه می‌تواند تواناییها و ظرفیتهای خود را افزایش دهد؟ موانع را چگونه می بینید؟

سلامی

تنها راه افزایش تواناییها و ظرفیتهای مؤسسه‌های حسابرسی، آموزش مستمر، تجهیز مؤسسه و عوامل آن به فناوریهای پیشرفته و نوآوریهای جهان توسعه‌یافته صنعتی است. در این زمینه دو مانع بزرگ وجود دارد که اولی مربوط به سطح نازل آموزشهای دانشگاهی و مهمتر از آن آموزشهای حرفه‌ای

خارج‌شده و مانند آن و همچنین کمک در استقرار پروژه‌های راهبری شرکتی در بنگاههای بزرگ و ایجاد سیستمهای کنترل داخلی اثربخش و حسابرسی این سیستمها و حتی انجام حسابرسی داخلی، به فعالیتهای سنتی مؤسسه‌های حسابرسی اضافه شده است. علاوه بر آن عملیاتی مانند مدیریت تصفیه شرکتها، عملیات اعتمادبخشی برای بانکهای اعتباردهنده به بنگاههای اقتصادی، مشاوره مالیاتی و تأمین اجتماعی و بسیاری عملیات از این دست، جزو فعالیتهای مؤسسه‌های حسابرسی بزرگ و متوسط بوده و حتی امروزه ارائه خدمات مالیاتی و تأمین اجتماعی به اشخاص هم مانند تکمیل اظهارنامه مالیاتی و تهیه و ارسال اطلاعات مالیات ارزش افزوده به سازمان مالیاتی و نظایر آن توسط مؤسسه‌های متوسط و کوچک حسابرسی انجام می‌شود.

سازش

در ایران کدامیک از خدمات غیرحسابرسی، نیاز بنگاههای اقتصادی را برای توسعه و رشد برطرف می‌کند؟

سلامی

از آنجایی که تمامی خدمات غیرحسابرسی متداول در کشورهای پیشرفته صنعتی در اثر نیاز بنگاههای اقتصادی و استفاده‌کنندگان از اطلاعات حسابداری (از جمله دولتها) به‌وجود آمده است و با توجه به آنکه هر آنچه نیاز بنگاههای اقتصادی و محیط فعالیتهای اقتصادی را برطرف می‌کند لاجرم در جهت توسعه و رشد بنگاهها و در نتیجه جوامع کلان‌تر است، لذا بی‌تردید می‌توان گفت که همه خدمات غیرحسابرسی مؤسسه‌های حسابرسی نیز در ایران می‌تواند به‌عنوان جزئی از لوازم توسعه و رشد بنگاههای اقتصادی به‌شمار آید.

مهمترین ضعف ساختاری بنگاههای اقتصادی کشور

عدم توانایی فعالیت در فضای رقابتی است که در نتیجه

امکان صدور و حتی فروش کالا و خدمات را از آنها سلب کرده است

ساز

شرکتها به دلیل اینکه حساب‌رسان آنان دانش و آگاهی خوبی نسبت به کسب‌وکار آنها دارند، از حساب‌رسان خود درخواست خدمات غیرحسابرسی می‌نمایند. حسابرسی چگونه می‌تواند ضمن حفظ استقلال، درخواست شرکتها را پاسخ مثبت دهد؟

سلامی

ارائه هر نوع خدماتی که بتواند تردید یا شبهه‌ای در استقلال حسابرس در ارائه گزارش حسابرس مستقل ایجاد کند در اکثر کشورها از جمله ایران ممنوع است. بنابراین، پاسخ مؤسسه‌های حسابرسی به این‌گونه درخواستها نمی‌تواند مثبت باشد. شرکتها می‌توانند برای ارائه خدمات غیرحسابرسی از مؤسسه‌های حسابرسی دیگر دعوت کنند. بدیهی است هر مؤسسه‌ای که قرار باشد این خدمات را ارائه کند فرایند شناخت نسبت به کسب‌وکار شرکت را در اولویت کارهای خود قرار می‌دهد و این بهانه خیلی راحت و کم‌هزینه مرتفع می‌شود.

ساز

نشانه‌های بروز تضاد منافع در صورت ارائه خدمات غیرحسابرسی از سوی مؤسسه‌های حرفه چیست؟ آیا حق الزحمه قابل ملاحظه برای طراحی سیستمهای اطلاعات حسابداری می‌تواند نشانه‌ای از تضاد منافع باشد؟

سلامی

نشانه‌های بارز این تضاد منافع را می‌توان در بحرانهایی مانند شرکت انرون و چندین شرکت بزرگ دیگر در اوایل هزاره سوم مشاهده کرد و البته صدها و بلکه هزاران مورد نیز چه در داخل و چه در خارج از کشور، به دلایل مختلف تاکنون پنهان مانده و افشا نشده است، ولی آثار آن را می‌توان از وضعیت بازار سرمایه کشور مشاهده کرد. به نظر می‌رسد یکی از راههای خریدن استقلال حسابرس همین پیشنهادهای وسوسه‌انگیز برای ارائه خدمات غیرحسابرسی بوده باشد.

ساز

آیا ارجاع خدمات غیرحسابرسی به حسابرس مستقل به وسیله کمیته حسابرسی و تصویب خدمات غیرحسابرسی انجام شده به وسیله کمیته حسابرسی می‌تواند رافع تضاد منافع باشد؟

تنها راه افزایش تواناییها و

ظرفیتهای مؤسسه‌های حسابرسی

آموزش مستمر

تجهیز مؤسسه و عوامل آن

به فناوریهای پیشرفته و

نوآوریهای جهان

توسعه یافته صنعتی است

در کشور بوده و دومی به نبود احساس نیاز به ارتقای دانش حرفه‌ای چه در کل جامعه و چه در بین حساب‌رسان مربوط می‌شود. بدین ترتیب که یک فارغ‌التحصیل رشته حسابداری که متأسفانه به دلیل ضعف سیستم آموزش آکادمیک کشور، از دانش نازلی برخوردار است پس از گذشت دوره کوتاهی از تجربه عملی در فضای حرفه‌ای بدون کیفیت لازم؛ ادعای توان به عهده گرفتن کارهای بزرگ حسابرسی و خدمات غیرحسابرسی را دارد و به همین ترتیب وارد بازار کار ناآگاه‌تر از خود می‌شود. از این رو، ضعف توانایی خود را پنهان می‌سازد در نتیجه احساس می‌شود که تواناییها و ظرفیتهای موجود مؤسسه‌های حسابرسی نیازی به افزایش ندارد و تنها دغدغه و دلمشغولی حساب‌رسان کمبود کار است.

به نظر من وجود مؤسسه‌های حسابرسی معتبر خارجی و انتقال دانش و فناوریهای نوین حسابرسی و خدمات غیرحسابرسی (به خصوص در فضای الکترونیک) در کشور، می‌تواند به حل این موضوع کمک کند. ولی لازمه حضور این مؤسسه‌ها در ایران، خصوصی‌سازی جدی و در همین راستا افزایش تعامل اقتصادی با دنیای پیشرفته صنعتی، ورود سرمایه، مدیریت و تکنولوژیهای پیشرفته به کشور است. در غیر این صورت وضعیت حرفه حسابرسی مانند بسیاری دیگر از تواناییها و ظرفیتهای بالقوه کشور به همین منوال خواهد بود.

سلامی

برای جلوگیری از بروز هر نوع شک و شبهه‌ای، بهتر است این کار صورت نگیرد. چه اصراری وجود دارد که همان حسابرس صورتهای مالی، ارائه‌کننده خدمات غیرحسابرسی به شرکت طرف قرارداد باشد.

سایبرس

آیا انجام خدمات حسابرسی مالیاتی یا حسابرسی عملیاتی، تضاد منافع ایجاد نمی‌کند؟

سلامی

اصولاً چیزی به نام حسابرسی مالیاتی به‌شکلی که در ایران وجود دارد در کشورهای مطرح وجود ندارد. به‌نظر من سازمان امور مالیاتی مانند هر ذینفع دیگری و به‌عنوان یکی از بزرگترین سهامداران شرکت نباید و نمی‌تواند از صورتهای مالی حسابرسی‌نشده (فاقد اعتبار لازم) تهیه‌شده به‌وسیله مدیران استفاده کند. در مقابل در مورد شرکتهای بزرگ باید از خدمات حسابرسان مستقل برای تعیین درآمد مشمول مالیات آنها نیز استفاده کند. کاری هم که اکنون در ایران انجام می‌شود (انجام توأم حسابرسی عملیاتی و مالیاتی) از نظر من تضاد منافع ایجاد نمی‌کند و اگر اشکالی وجود داشته باشد ناشی از عدم استقلال حسابرس و متأثر از عوامل دیگر است. به‌نظر می‌رسد دست‌کم فایده ماده ۲۷۲ قانون مالیاتهای مستقیم به‌شکل فعلی، این است که توجه مقامات مالیاتی کشور را به اهمیت صورتهای مالی حسابرسی‌شده (در مقابل صورتهای مالی حسابرسی‌نشده) معطوف کرده است.

سایبرس

در صورت پذیرش و ارائه خدمات غیرحسابرسی از سوی

حسابرس مستقل به صاحبکار، حسابرس این موضوع را چگونه باید افشا کند و چگونه نسبت به استقلال خود حسابرس اطمینان دهد؟

سلامی

من با اصل موضوع مخالفم و اعتقاد دارم همانطور که در مقررات جامعه حسابداران رسمی ایران پیش‌بینی شده است، ارائه همزمان خدمات حسابرسی و خدمات غیرحسابرسی از سوی یک مؤسسه حسابرسی همچنان باید ممنوع باشد.

سایبرس

تصور نمی‌کنید محدود کردن مؤسسه‌های حسابرسی به ارائه نکردن خدمات غیرحسابرسی موجب محدود نگهداشتن فعالیت مؤسسه‌های حسابرسی می‌شود؟ پیشنهاد شما برای پذیرش ارائه خدمات غیرحسابرسی و جلوگیری از تضاد منافع و عدم تأثیر سوء بر استقلال حسابرس چیست؟

سلامی

نه تصور نمی‌کنم و همانطور که گفتم، هیچ محدودیتی برای ارائه خدمات غیرحسابرسی از سوی حسابرسان در ایران وجود ندارد و توصیه می‌کنم عرضه این خدمات روزبه‌روز بیشتر شود تا حسابرسان ما از توان بالاتری برای ارائه اینگونه خدمات برخوردار شوند. اما با ارائه خدمات غیرحسابرسی به‌وسیله حسابرس مستقل یک شرکت در یک دوره عملکرد مخالفم و آن را به نفع حرفه و حسابرسان نمی‌دانم.

سایبرس

بار دیگر از صرف وقت ارزشمند و همکاریتان برای سرگرفتن این گفتگو سپاسگزاری می‌کنیم. موفق باشید.

ارائه هر نوع خدماتی که بتواند تردید یا شبهه‌ای در

استقلال حسابرس در ارائه گزارش حسابرس مستقل

ایجاد کند در اکثر کشورها از جمله ایران ممنوع است